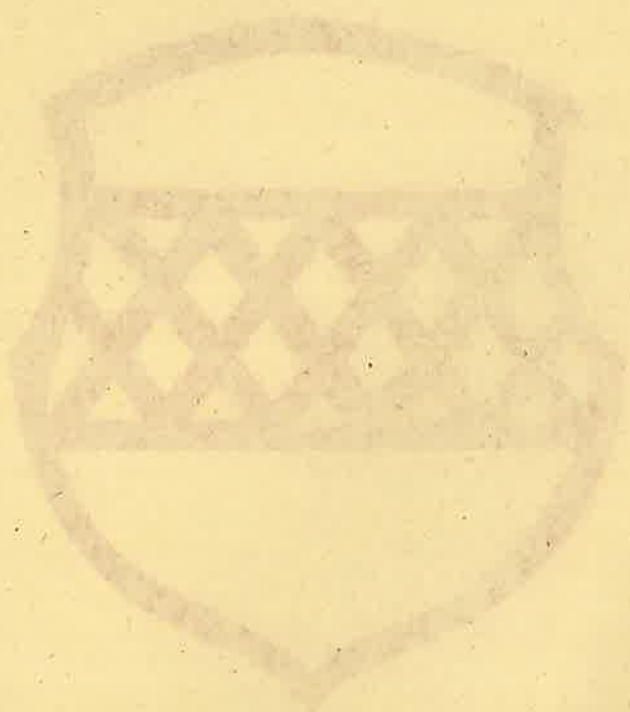

KOJETÍNSKÝ KULTURNÍ KALENDÁŘ

ŘÍJEN 1968

1918

VÝROČÍ VZNIKU ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY

Zakladatel moderní české historiografie František Palacký chápe každý dějinný jev jako zápas, jako protiklad uvnitř jednoty a to v nejrozličnějším směru, jako spor dvou stran, jako polaritu svobody a moci, existence a zániku. Tento zápas podmiňuje vývoj lidské společnosti.

Národ trvá od nepaměti a jeho bytí je spjato s trvalými a základními rysy jeho úsilí, se způsobem, jakým směřuje k cíli dějin. Podle Palackého filosofie dějin českého národa proniká jeho historií láska ke svobodě a touha po demokratickém způsobu života.

T.G. Masaryk psal za války ve svém programovém spise Nová Evropa: "Není možno, aby ty ohromné oběti na životech, zdraví, statcích, byly přineseny nadarmo, není možné, aby dosavadní organizace států a národů, z níž tato válka pošla, zůstala nezměněna."

Masaryk viděl, že existence českého a slovenského národa v Rakousko-Uhersku je přímo ohrožena. Viděl, že jediné řešení bude získat samostatnost - rozbit Rakousko-Uhersko. V Rakousko-Uhersku viděl starý - přežitek feudalismu, stát, který nedovoloval svobodný národní rozvoj všem národnostem, hanbu nové Evropy, kterou je třeba zlikvidovat.

Když odcházel T.G. Masaryk do zahraničí, naděje na vydobytí samostatného státu se rovnala téměř nule. 300 let tady český stát neexistoval, Evropa na věci tohoto druhu nebyla zvyklá, západní velmoci - Anglie, Francie - nevstupovaly do války proto, aby obnovily Československo, nebo aby rozbily Rakousko-Uhersko. To se vyvinulo až mnohem a mnohem později. Masaryk se tedy dával do zápasu, který měl velmi malou naději na vítězství. Pustil se do zápasu proto, že cítil, že je to zájem většiny, že je to z mravního důvodu nutno.

Veřejně vyhlásil Masaryk válku Rakousko-Uhersku v den 500. výročí upálení Mistra Jana Husa - 6.července 1915.

Československá republika vznikla tedy z velkých společenských a sociálních přesunů probíhajících v Evropě. Rozpadem Rakousko-Uherska vzniká ve střední Evropě volný prostor, který umožňuje malým národům zde žijícím, aby uplatnily své demokratické tužby po vytvoření samostatného státu. Republika se tedy - způsobem svého vzniku zařadila mezi "Vítěze" první světové války.

Byla ztělesněním českých a slovenských národních ideálů, jak byly formulovány pro starší generaci - Palackým a pro generaci pozdější právě Masarykem.

Masarykova válečná akce byla logickým vyústěním celé české mezinárodní politiky, jejíž podstatou byla myšlenka demokracie ve vztazích občanských a národních rovnoprávnosti ve vztazích mezinárodních. Československé osvobozené hnutí ve chvíli vítězného dovršení svého úsilí vstoupilo na fórum světové politické veřejnosti tzv. Washingtonskou deklarací z 18. října 1918, kterou koncipoval Masaryk a podepsali také E. Beneš a M. R. Štefánik. Tato deklarace, nazvaná podle místa svého vzniku, manifestuje kontinuitu nově vznikajícího Československa a historického českého státu.

Zdůrazňuje v tomto ohledu jednotu historicko-státoprávního hlediska, charakteristického pro českou politiku v 19. století a moderního hlediska přirozenoprávního.

K převzetí moci a vyhlášení zákona o zřízení samostatného československého státu Národním výborem došlo 28. října 1918. Později - 30. října 1918 prohlásili i zástupci slovenských politických stran na schůzi Slovenské národní rady v Turčanském Sv. Martině v Deklaraci slovenského národa své odtržení od Uher a státoprávní připojení k Československu.

Vznik samostatného československého státu znamenal významný přelom ve společensko-politickém vývoji českého a slovenského národa, v jejich zápasech za národní sebeurčení a společenský pokrok. Vznik Československé republiky zahajuje v našich dějinách novou etapu. Rozbití Rakousko-Uherska bylo pokrokovým jevem.

Fr. Ř e z á č

kam dnes

- úterý 1. 19,30 hod. - sál TJ Slavoje
Divadelní představení v rámci "Podzimního divadelního cyklu 1968" - hudební komedie Voskovce a Wericha NEBE NA ZEMI. Hraje Slovácké divadlo Uh.Hradiště.
- čtvrtek 17. 19,30 hod. - klubovna Kulturního domu
BESEDA NAD KRONIKOU MĚSTA - vzpomínkový večer na r. 1918.
- úterý 22. 19,30 hod. - sál TJ Slavoje
Divadelní představení v rámci "Podzimního divadelního cyklu 1968" - hra F. Langra JÍZDNÍ HLÍDKA. Hraje Severomoravské divadlo Šumperk.
- sobota 26. denně 8-10 hod. - sál Kulturního domu
- neděle 27. VÝSTAVA cizokrajného ptactva a kanárů
- pondělí 28. spojená s tombolou
- pondělí 28. 10,00 hod. - sál TJ Slavoje
SLAVNOSTNÍ ZASEDÁNÍ k 50. výročí vzniku Československé republiky.

do jazykových kursů - němčiny, angličtiny, esperanta pro dospělé i mládež,

do kursů vaření a šití,
do kterých stále ještě přijímá OB Kojetín přihlášky !!!!!

2. a 3. ÚTĚK
středa Český film vypráví dramatický příběh ne-
čtvrtek sourodé dvojice chlapců. Jeden z nich
je dítě, druhý stojí na samém prahu
dospělosti.
Mládeži přístupno
- 4.-6. JULES A JIM
pátek Francouzský širokoúhlý film vypráví pří-
sobota běh manželského trojúhelníku.
neděle Mládeži do 15 let nepřístupno
9. a 10. TŘI DCERY
středa Slovenský film aktualizuje starou lido-
čtvrtek vou baladu o otcích a jeho dcerách.
Mládeži do 15 let nepřístupno
- 11.-13. RIO BRAVO
pátek Americký barevný film je typický western
sobota s řadou atributů tohoto odedávna oblíbe-
neděle ného žánru: statečností silných mužů,
láskou krásné dívky, bojem za práva a
spravedlnost, scénami plnými střelby a
hromadou mrtvol.
Vstupné 8,- 10,- 12,- Kčs, začátky
představení v 16 a 20 hodin. Předprodej
od 1.X.
Mládeži přístupno

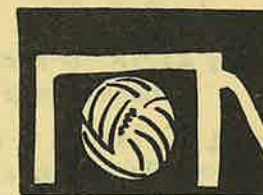
16. a 17.
středa
čtvrtek
- ZÁMEK V PÍSKU**
Jugoslávský film na rozšířeném plátně
líčí několik šťastných dnů v životě
dívky.
Vstupné 3,- 4,- 5,- Kčs.
Mládeži do 15 let nepřístupno
- 18.-20.
pátek
sobota
neděle
- RAKEV VE SNU VIDĚTI**
Česká kriminální groteska navazuje na
dřívější film "Nahá pastýřka". Opět se
ocitáme na jihočeském zámku Ronově, ze
kterého byl zatím zřízen exkluzivní
hotel.
Mládeži přístupno.
23. a 24.
středa
čtvrtek
- ELEKTRA**
Řecký film je adaptací stejnojmenné
antické tragédie starořeckého básníka
Euripida.
Mládeži přístupno
- 25.-28.
pátek
sobota
neděle
pondělí
- TYGR SEDMI MOŘÍ**
Francouzsko-španělsko-italský barevný
širokoúhlý film, v němž se každou chví-
li blýskají meče, v němž korzáři proka-
zují činy nevídané statečnosti a ženy
jsou tak krásné, že se tají dech, ne-
chce nic jiného než pobavit diváka.
Vstupné 6,- 7,- 8,- Kčs, předprodej
vstupenek od 16. října.
Mládeži přístupno
- 30.-31.
středa
čtvrtek
- PERNÝ DEN**
Repríza anglického filmu v němž hrají
a zpívají Beatles.
Vstupné 4,- 5,- 6,- Kčs
Mládeži přístupno

XXXXXXX

D Ě T S K Á P Ř E D S T A V E N Í .

- neděle 6. **ZVÍŘÁTKA A KOUZELNÍCI**
Pásmo barevných filmů
- neděle 13. **ZÁHADA KRÁPNÍKOVÉ JESKYNĚ**
Barevný jugoslávský film v české řeči
- neděle 20. **KRÁL KOMIKŮ**
Přehlídka nejúspěšnějších filmových
rolí Vlasty Buriana
- neděle 27. **ZELENÁ KNÍŽKA**
Film natočený podle Řezáčovy knihy
"Poplach v Kovářské uličce."

KOPANÁ NA STADIONĚ

- neděle 6. Mistrovské utkání II. mužstva s Duklou
Lipník n/B. začátek v 10,00 hod.
předzápas dorostu s oddílem
Přerovských strojírů začátek 8,30 hod.
- neděle 13. Mistrovské utkání I. mužstva
se Slavojem Bruntál začátek 15,00 hod.
předzápas žáků s oddílem
Polkovice začátek 14,00 hod.
- neděle 20. Mistrovské utkání II. mužstva
se Sokolem Želátovice začátek 10,00 hod.
předzápas dorostu s oddílem
Býskovice začátek 8,30 hod.
- neděle 27. Mistrovské utkání I. mužstva
se Slovanem Černovír
začátek 14,00 hod.

XXXXXXXXXXXX

VÝZNAMNÁ VÝROČÍ A JUBILEA OBČANŮ NAŠEHO MĚSTA VMĚSÍCI ŘÍJNU 1968

V tomto měsíci se dožívá

pan Maxmilián N a v r á t i l z Růžové ulice	88, let
pan Josef H u d e č e k z Podvalí	86 let
paní Marie Š k r o n í č k o v á z Hanusíkovy ul.	84 let
paní Emilie H l o ž k o v á z Husovy ul.	83 let
paní Anna H u j e č k o v á ze Sladovny ul.	82 let
paní Marie G r u s o v á z Příční ul.	80 let
paní Marie Ž i d l í k o v á z Gottwaldova nám.	80 let
pan Vladimír K o z á k z Olomoucké ul.	80 let

Noví občané našeho města
budou přivítáni do života na Městském národním výbo-
ře dne 19. ř í j n a 1968

B L A H O P Ŕ Ě J E M E !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

ZaHráDkaŘi v ŘÍJNU

- Sklízíme některé odrůdy zimních jablek a hrušek. Přetříděné ovoce dáme hned do ovocné komory. Na hromady v zahradě dáváme jen ovoce moštové.
- Připravíme se na výsadbu nových ovocných stromů, vyryjeme jámy a připravíme kůly.
- Na stromy připevníme lapací pásy, odstraňujeme staré nemocné stromy a začínáme čistit kmeny a silné větve ovocných stromů. Rozpraskanou borku i se škůdci v ní ukrytými seškrábeme na plachty a spálíme.
- Ze zeleniny sklízíme před mrazy mrkev, rajčata, okurky, později košťáloviny, které můžeme založit do prázdného pařeniště. Kořenovou zeleninu uskladníme do sklepa.
- Dosazujeme květinové cibule. Přesazujeme ještě trvalky.
- Všechny stále zelené dřeviny, včetně jehličin ještě důkladně zalejeme.
- Raně kvetoucí křoviny se musí vysadit již na podzim.

průvodce městem a jeho okolím

KOJETÍN V ROCE 1918

Pro Kojetínský kulturní kalendář
napsal Bohuš Š t é g e r

Začneme zápisem z knihy protokolů o sezení výboru města Kojetína dne 17.8.1914; třeba že osudné výstřely v Sarajevu třeskly již 28.6.t.r. - sešli se otcové našeho města teprve tehdy, aby "pocítili hluboký smutek" nad tím, co se stalo a "zaujali loyální postoj" k monarchii habsburské. Jak zápis praví, - provolal p. starosta - Jeho Veličenstvu třikrát: - Sláva. Tím byl skončen pietní akt a nedivme se. Bylo již po mobilizaci /26.7./, žně v plném proudu, nálada ne zrovna nadšená.

I z Kojetína odešel již před týdnů mnohý z obyvatel V ruce kufřík šel do vojny nejeden muž bohabojný. Prvé vojenské transporty projíždějící Kojetínem bývaly hlučně vítány a bohatě obdarovány.

Pochopitelně také administrativa, tedy c. a k. hejtmanství v Přerově, se zapojila do vítězství - rakouských zbraní. Slyšte, co vzkázal pan c. a k. místodržitelství rada, hejtman okresu přerovského Karl Regner rytíř von Bleyleben /originál je v tovačovském archivu/ dne 21.8.1914 pod číslem 3229/c všem obecním představenstvům: Pozorovalo se, že p a p í - r o v í d r a c i, které obyčejně hoši vypouštějí, vzbuzují u lidí věci neznalých domněnku, že se jedná

o aeroplány a bývají následkem toho vojenské strážě podél železničních tratí zbytečně alarmováni. Vybízíme představenstva obcí, aby vypouštění takových draků v obvodu své obce ve vlastním oboru působnosti zakázala.

A tak bylo zatím Rakousko zachráněno!

"Nový duch" se projevil i mezi dětmi. Hoši z "lepších" rodin, žel i většina židovských chlapců, rázem zapomněli česky a již si s námi nehrávali. Ná dávky přecházely brzy v tuhé rvačky.

V budově chlapeckých škol /u kostela/ zřízen hned po vypuknutí války l a z a r e t. Do šesti učeben postaveno 130 lůžek, sedmá upravena jako kuchyně. O raněné pečovali kojetínští lékaři.

Prvá "dávka", 118 raněných a nemocných, přijela sem 22.10.1914. V záznamech čteme, že se "místní dámy předbíhaly ve skutcích milosrdenství" a že mezi dárce lazaretu byla také Její Jasnost kněžna Paulina Metternichová, majitelka velkostatku.

Do dubna r. 1915, kdy byla nemocnice zlikvidována - až do té doby chlapci vyučováni v dívčí škole, na starém obecním domě, v hostincích atd. - se zde vystřídalo 2 226 mužů a 29 důstojníků. Bilance lazaretu byla dobrá, nahospodařeno dokonce skoro 33 000 K, z nichž zřízen fond pro zdejší invalidy a rodiny po padlých vojíněch z našeho města.

Skutečnost, že se do schůze obecního výboru dne 2.12.1915 nedostavil státoprávní demokrat Jan Rittich, vzbudila ve městě rozruch; a tak odeslán císaři pánu k 67. výročí jeho panování blahopřejný telegram, i sláva jemu třikrát provolána b e z pana Ritticha. Tenkrát přejmenováno hlavní náměstí kojetské na "Náměstí císaře Františka Josefa I.," /jen česky, přes příkaz okresního hejtmanství v Přerově, ale bez slova k r á l /.

Jeho c. a k. apoštolské Veličenstvo tento akt ráčilo milostivě schváliti, tak čteme již v protokole o schůzi městského výboru 28.2.1916. A byly to

desky obdélníkové, z bělošedé litiny s modrým vypouklým písmem a rámováním.

Málem bych zapomněl na b ě ž e n c e , kteří hned v prvním roce války našli v našem městě dočasný útulek. Byli to uprchlíci z Haliče, hlavně Poláci, židé a Rusíni /Ukrajinci/. V zimě 1915/16 k nim přibyli Slovinci z Istrie, prchající před italským vojskem. Ještě v červenci roku 1916 vykazoval městský úřad kojetický 185 vystěhovalců zde se sdružujících, ponejvíce židů z Haliče a z Bukoviny, s nimiž se jejich domorodí souvěrci nemohli srovnat ani ve víře, ani v obchodování.

L.P. 1716 - podle Ivanovy kroniky - "novy zvony na rynku se lily na věžu se tahly" v měsíci srpnu. A svolávaly živé, oplakávaly zesnulé i "blesky tříštily" plných dvě stě let. Rok 1916 se zapsal černě do letopisů Kojetína: Na kanóny zrekvírovány dva zvony ze severní věže i mohutný zvon "Marie" z jižní věže chrámové. Když naposled zvonili všemi zvony klekání, plakali jsme všeci, žalostí i bezmocným vztekem.

A psal se rok 1917. Nedostatek, bída, hlad. Co napsal kdysi /tehdy před 120 lety/ Fr.J. Schwoy o nemilosrdných srdcích hanáckých boháčů, ukázalo se znovu pravdivým v nejohavějších podobách. Vzpomínám na naše výpravy za proviantem, v zimě i v dešti /to neradi vycházeli do terénu četníci/, jak jsme celé hodiny a často marně stávali na návších před zamčenými vraty necitelných lidí. Lidí? Na výrazy jako "račí to dáme prasatom než vám" a pod. nezapomeneme. Ale byli i lidé dobří.

Na schůzi městského výboru dne 7.6.1917 se ujal slova JUDr. František Hylík a přečetl výzvu k zástupcům lidu českého na radě říšské /t.j. k poslancům českým/, aby trvali neochvějně na konečném uspořádání národnostních poměrů v Rakousku a zlomili nadvládu jednoho národa nad druhými daleko početnějšími. Tato r e z o l u c e byla přijata nadšeně i jednomyslně

a doporučena zastupitelstvu.

Čas obul mílové boty a nadešel rok 1918. Za městem /u Žlutého dolu/ i doma přespávali dezertéři, četníci je sami zavčas varovali a sdělovali jim, kdy přijdou udělat "prohlídku". O legionářích se nešeptalo, ale otevřeně hovořilo. Císařské MANIFESTY /visívaly na rožku č. domu 39/ byly lidem pro smích. A poslední sezení městského výboru za Rakouska se konalo 1.10.1918; pak již ve svobodném státě.

Převrat byl u nás až 29. října 1918. Ani v Kroměříži s velkou vojenskou posádkou tomu nebylo jinak. I tam dal posádkový velitel c. a k. plukovník Johann Czerny von Hohenpitt prohlášení, že zachová klid, teprve 29.10. Přisahu novému státu však odepřel složit!

A nyní, JAK TO VYPADALO U NÁS? Tedy - vojáci, panebože, kde se jich tolik vzalo? Strhávali s čapek mosazné knoflíky s písmeny FJI a připínali tam slovanské trikolory - Isabella Langrová jich prodávala i rozdávala celé metry. Orličky i orlí, symboly nebožky monarchie, sundávání a topení ve strouze mlýnské. Tabuli K. a k. Gendarmerie proti dívčí škole pomáhali strhnout i němečtí četníci. Na Okresním soudě /už ne císařském a královském/ přibity erby zemí koruny české. A chodilo se, a zpívalo, a hudba hrála a hrála, od státní Panny Marie se řečnilo jako v Hyde Parku. A zase hrála muzika.

"Klid a pořádek nikde porušen nebyl". Tak dlouho jsme mluvili jen potichu, t e ě jsme si to vynahradi-li. Mládež šla k opožděnému obědu, staří do hostinců.

A jako ti broučci jsme šli potom všeci spát, a spali jsme a spali a dobře se nám spalo. Účast za hudbu "při oslavě prohlášení ČSl státu" - dost mastný - K 760 byl schválen radou diskretně až 7.11.1918 a dán k placení. Strašně brzy jsme zapomněli, že naši dělníci, kteří neměli v městských orgánech v ů b e c zastoupení, se účastnili již 15. října 1918 "generální"

stávky, že ve státních ouřadech ouřadovali klidně dále rození Čechové - německy, pokud nepřišla nařízení "shora", že jsme jako Češi atd. atd. A co že bylo potom? A jak to bylo?

Leží přede mnou půlarch papíru. Obyčejný papír, ale zajímavý. Je to POZVÁNÍ na schůzi obecního výboru v Kojetíně, která se konatí bude v pátek dne 1. listopadu 1918 v 11 hodin dop., V PŘÍČINĚ PROHLÁŠENÍ ČESKOSLOVENSKÉHO STÁTU ÚBOR SLAVNOSTNÍ V Kojetíně dne 30.10.1918, razítko, podpis pana starosty a v levém rohu dole poznámka: Protokol o schůzi psán nebyl.

Ach bývali Čechové statní jonáci! O čem se měl psát protokol? Jaký kdo měl frak? Nebo cylindr? Či snad štajfkragen? Ale p ř e c e! Téhož dne 30.10.1918 svolává na jiném lístku rada městská - "zástupce místních spolků politických" ZA PŘÍČINOU VYZVOLENÍ NÁRODNÍHO VÝBORU. Volání zástupci "politických spolků" - Státoprávní demokracie, Národních socialistů, Sociálních demokratů a Katolické strany. A proveden čin vskutku revoluční /ne, já se nesměji/. Rozhodnuto požádat pana faráře, aby slavné služby boží děkovné za zřízení Československého státu přeložil na 8. listopadu /památný den bitvy na Bílé hoře r. 1920 - to by se císař Josef II. ze srdce zasmál a řekl by - Ach, diese Čechen!/

Potom již o Národním výboře v Kojetíně nic. Však to stejně "nestálo zato" - vide oběžník Okresního hejtmanství v Přerově číslo ex 23/12 1918, jímž se národní výbory zrušují "s poděkováním za účinnou podporu v dobách historického převratu státního."

Nevadí - měli jsme však v Kojetíně OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR, ano přesně tak. Existuje o tom sice pouze jediný doklad ze 6.11.1918 /tisk Jul. Dostál/, z něhož se kromě obvyklých frází o "snaze zachovati naprostý klid zabezpečiti osobní i majetkovou nedotknutelnost" atd. dovídáme, že t e n t o ONV měl sídlo

v domě č. 8 v budově Okresního silničního výboru, v I. poschodí a úřadoval denně kromě nedělí a svátků od 10 - 12 hodin a ode 2 - 3 hodin. Mezi členy ONV čteme jména JUDr. Fr. Hyláka, P. Cypriána Lochmanna, Jana Němečka, Fr. Švasty, Ferdinanda Macháčka, Rudolfa Gardavského, JUDr. Václava Křečka atd.

A život jde klidně dál vyjetou kolejí
4. XII. 1918 zrušena německá škola, 12. XII. 1918 rozpuštěna Národní garda. Na chůzi obecního výboru 16. XII. 1918 přečtena panem starostou rezoluce, kterou podalo OBČANSTVO SHROMÁŽDĚNÉ NA VEŘEJNÉ SCHŮZI 10. prosince 1918. Neslýcháno! Pan starosta "se svým sborem" prý má do 48 hodin odstoupit!

Výbor se usnáší - rada již o rezoluci jednala - odstoupit věc /rezoluci občanstva/ úřadu politickému, tedy Okr. hejtmanství do Přerova. Konečně přijat prozíravý návrh člena výboru Eduarda Dudíka /netrvat na samoděržaví, ale/ vyzvat strany socialistické, aby vyslaly do obce 10 zástupců, kteří by brali účast jako přísedící s hlasem p o r a d n í m při zasedání městské rady i výboru.

Nevyslali. Zápis ze schůze rady 21. XII. 1918 konstatuje nějak zklamaně, že pozvání zástupci stran socialistických se do zasedání nedostavují a dle ústního sdělení na toto pozvání nereflektují.

Škoda, že neznáme DOSLOVNĚ toto památné ústní sdělení. Jak asi znělo?

My filatelisté nezapomeneme na den 18. XII. 1918, kdy se poprvé ukázaly první československé známky - poštovní, červené Hradčany - NAŠE! A nic nám nevadilo, že rytec či malíř na nich umístil východ slunce na západ. Tehdy měla rada městská jiné trápení. Dne 12. XII. 1918 vzala na vědomí příchod 43 mužů pěšího pluku č. 54 a usnesla se požádat p. učitele Venclíka a p. regenschoriho Žáka O PROVEDENÍ ZPĚVU A HUDBY, JAK PŘIJEDE DR. MASARYK.

Dne 20. XII. 1918 k nám přišel polní prapor již

čsl. pěšího pluku č. 28 /Pražské děti/ a rada městská ustavila takto: Příslušníci pluku buďtež na Štědrý den vyčastováno, jak bude možno. K napečení vánoček daroval již Svozilův mlýn 2 q mouky - jedničky. Ostatek nutné mouky budiž vzat dobrovolnou sbírkou po občanech zásobených /t.j. samozásobitelích/, sádlo a vejce rovněž. Příslušníci pluku č. 54 /ti zde ještě byli a bylo jich 44/, buďtež spolu podařeni.

Tak skončil rok 1918 u nás a vše se zase k starému pořádku i nepořádku vrátilo. Již 17.4. 1919 neschválila rada městská objednávku plaket TGM a W. Wilsona, 16.6. usneseno nekupovat oficiální portrét TGM od Langhanse, to vše za "panování" občanské kliky. Teprve po obecních volbách v červnu 1919 přichází na obec 14 zástupců sociální demokracie a také Kojetín se "točí doleva". Ale o tom psali již jiní a jinde a dobře psali.

PŘED PADESÁTI LETY

Píšeme rok 1918, nedlouho před koncem první světové války, kdy mnoho rakouských vojáků použilo dovolených, aby se již nikdy nevrátili na frontu bojovat za císaře pána. Jedním z nich byl také popůvský občan Alois Brada, tehdy mladíček ještě bezvousý. Jednou se vypravil za nějakou záležitostí do Kojetína. Jde "parkem" a tu proti němu v plné zbroji pan František Albrecht, vrchní strážmistr četnický. A přímo k Aloisovi. Tak to je konec, blesklo mu hlavou a mimoděk se postavil vojensky do pozoru. Slyší: Vojáčku, vy jste z Popůvek? - Ano, hlesnul. - A znáte tam nějakého Bradu? /za přísným pohledem pana vrchního zablesklo cosi šelmovského/. - Znáám, prosím. - Tak mu řekněte, že k nim přijdu zítra dopoledne v deset hodin. Víte, on utekl z vojny! Běda mu, když ho chytím! - Pan vrchní odešel pevným krokem, mládenec Alois se vracel domů,

Co bude? Maminka poplakala, radila tak i onak. Druhého dne skutečně přichází od Kojetína pan vrchní, v plné zbroji, a rovnou k Bradovým. Náš dezertér honem do světničky a stoupnul si za "firhaňk". Prohlídka provedena, pan vrchní se však vrací do světnice, sledován vystrašenou maminkou, a hlasitě prohlašuje: Není tady. Ale, Bradová, ty vojenské boty /Aloisovi čouhaly nohy zpod záclony/ dejte podruhé pryč! Až sem za 14 dní zase v tuto dobu přijdu, ať je už nevidím. Boty do světnice nepatří!

Přesně za dva týdny se konala nová "prohlídka" a "pátrání" po vojenském zběhu. I později. Vždy bezvýsledně, boty už ve světničce nebyly, Alois čekal na zahrádce, až bude konec. Dočkal se konce války, dočkal se ho i pan vrchní strážmistr Albrecht. Žili, byli i dobří lidé, a jistě jsou i dnes. Na ty vzpomínejme, třeba již leží dávno na hřbitově kojetském a "drží tam poslední hlídku".

70 LET HUDEBNÍHO SKLADATELE GUSTAVA VOŽDY

Mezi tradice, jimiž se město Kojetín může pochlubit, patří od nepaměti čilý hudební ruch. Kojetínští muzikanti představovali po většinu období velmi dobrý průměr a nejednou udávali tón hudbám v dalekém okolí. Jedním z těch, kteří mají velký podíl na dobré pověsti kojetínské hanácké hudby je známý kapelník a hudební skladatel Gustav Vožda.

Životní osudy všech lidí narozených v minulém století /G. Vožda se narodil 31. VIII. 1898/ byly neobvykle pestré, poznamenané složitostí válečných i poválečných let. Také mladý hudebník - klarinetista G. Vožda prodělal dlouhé putování u rakousko-uherského vojska. Z rodného Kojetína se ocitl v Hajdu Szobosló u Debrecína v dnešním Maďarsku, později v haličském Lublině /dnešní Polsko/, v ukrajinské Oděse a Nikolajevě, dále v Chersonu a Nikopolu /dnešní SSSR/ až konečně na sklonku války byl přidělen k posádkové hudbě do Kroměříže. Svou důkladnou několikaletou hudebnickou praxi ukončil v Olomouci a v r. 1920 se vrátil do Kojetína. Založil vlastní kapelu a stál v jejím čele plných 40 let. Ve 20. letech byl orchestr oblíben pro moderní pojetí tehdejší taneční hudby pro dechovku, ve 30. letech se k této přednosti přidala schopnost rozšířit obsazení i hudební žánr o divadelní zpěvoherní repertoár, po r. 1945 se hudba stává slavnou účinkováním v hanáckých krojích a vlastními skladbami v duchu hanácké lidové noty. Kapelnickou taktovku ovládl Gustav Vožda nejen nad svým orchestrem.

Pro jeho organizační schopnosti mu byla svěřena po dobu téměř 20 let funkce tajemníka později předsedy Společenstva kapelníků pro Moravu a Slezsko. Sídlo společenstva bylo v Kojetíně!

V jeho albu nalezneme i doklady o jeho dlouholetém působení v předsednické funkci kojetínského pěveckého sdružení Dalibor na rozhraní 20. a 30. let, o patnáctileté spolupráci s Dělnickou scénou, notové útržky v jeho vlastním archivu svědčí o pilné činnosti sběratele starých písní a tanců. V jeho knihovně nalezneme svazky časopisů i publikací, do níž přispíval literárně /Kapelnické listy, Hudebník aj./ Je zde svazek zábavné revue "Muzikantská krev", již redigoval a kam přispěl 5 povídkami. V monografii Přerovsko-Kojetínsko z r. 1933 je dlouhá hudebně-historická studie "Hudba a zpěv v Kojetíně". Kojetínské veřejnosti je G. Vožda znám jako organizátor hanáckých národopisných večerů v období let 1950-1960, na nichž se podílel autorsky hudbou i textem. Při těchto představeních účinkovalo někdy i 150 osob. V živé paměti je i jeho činnost hudebně pedagogická. Pod jeho vedením našlo v ušlechtilé zábavě rozptýlení několik mládežnických generací, jež vedl k hudbě, tanci a hanáckému folklóru. V posledních letech svého aktivního působení vyučoval v kojetínském hudební škole na dechové nástroje.

Jako skladatel se soustředil zejména na hudební formy taneční a pochodové. Hudebníci dobře znají např. Sedláckou, Hanačku, Včelínskou, Veselice na Moravě, Dukelskou cestou, Zborov, Avalu, Snivé oči, Talisman a jiné. Celkem přes 200 skladeb má G. Vožda registrováno u Ochramného sdružení autorského. Jsou mezi nimi i skladby s oborů vážné hudby pro symfonický orchestr, ouvertury, suitu a melodramatická hudba. Za všechny jmenujeme "Líbánky na Hané", "Hanou" a "Rozmarné Hanačky". Nejznámější jeho skladbou je ovšem Hanácká beseda. Sám nikdy nechtěl zveličovat svůj

skladatelský podíl na této skladbě. Tvrdil, že mu šlo o úpravu písní, jež byly výtvozem hanáckého lidu. Závěr Hanácké besedy je však vlastní skladba Voždova, zdařile vkomponovaná do celkového rámce. Refrém "Na té naší Hané" byl a dosud je na celé střední Moravě velmi dobře znám. Bylo to dílo, které v poválečné době v hanáckém národopisném hnutí vděčně posloužilo soudobé společenské potřebě. V masovém měřítku a spontánně byla Hanácká beseda hrána a tančena na výstavě "100 let českého národního života" v Kroměříži v r. 1948. Poprvé byla provedena 10. srpna 1947 v Kojetíně. Celkem dvakrát vyšla na gramofonových deskách Suprafonu. Na gramofonové desky byly nahrány i další skladby, "Hanácké valčík", "Me sme Hanáci", "Sedlácká" a hanácká hymna, všechny se zpěvem Valentina Šindlera - stréčka Křópala.

Haná a hanácký lid budovali svou svěbytnost na bohatých tradicích minulosti. Otráží se to plně i v hudebním díle Gustava Voždy. Jeho předností však je, že se v mnoha skladbách zařazuje jako tvůrce své doby vědom si potřeb současnosti i budoucnosti. Věříme spolu s jubilem jeho slovům v hanácké hymně:

"Hanáci bele - Hanáci zstanó,

Hanáci Hanó orat nepřestanó ... "

Je přesvědčen o schopnostech lidu svého rodného kraje a v hanácké hymně vybízí všechny Hanáky do čela pokrokových snah. Abychom na té naší Hané jednou opravdu všecko měli, aby zpěv u nás nikdy nepřestal znít.

PODKOSÍŘSTÍ UMĚLCI A KOJETÍN

Pro Kojetínský kulturní kalendář
napsal

Dr. Milan S l a v ě t í n s k ý z Olomouce

Jako táhlá vlna prostupuje hanáckou rovinu mezi Olomoucí a Prostějovem Kosíř, vysoký 443 m. Byl nejdnou oslaven hanáckými autory perem či štětcem. Z nich připomínáme F.S.Procházku, Dr.O. Přikryla, A. Kameníka, H.Václavka či O.Lasáka, u posledně jmenovaného zvláště lunetu "Hanácké žně pod Kosířem". Z "hanácké hory" je krásný rozhled, lze vidět Praděd, Hostýn, někdy i Lysou horu.

Pod Kosířem leží Kostelec, který je už navždy spojen s Petrem Bezručem. "Co jsem se nachodil Hanou ..." napsal. Kosíř mu připadal jako "větší krtčinec", to nebyl kopec pro syna hor! Byla to však pohoda, klid a slunce, co zlákal slezského barda "v Hanu snící", jak se vyznal. A z Kostelce je nedaleko do Čech pod Kosířem, odkud rád chodíval na Kosíř malovat Josef Mánes. Táhlý zelený vrch jej nejdnou inspiroval.

Víte, že oba kumštýři, kteří sice nepocházeli z Hané, ale pod její "horu" Kosíř se rádi uchýlovali, měli i určitý vztah ke Kojetínu!

V roce 1936 vyšel v Brně "disput" s názvem "Jistebský či jistebnický". Připomeňme si jednu skutečnost: Bezruč si oblíbil kratší přídavná jména od vlastních jmen osad, tedy kojetský a nikoliv kojetínský, husovský a nikoliv husovický, jistebský a

ne jistebnický. Je známo, že vepsal do jednoho vý-
tisku onoho "disputátu" svému protivníkovi, kterým
nebyl nikdo jiný než profesor češtiny Fr. Trávníček
tuto poznámku:

"Nebuď mezi námi stín,
dělme se upřímně:
při vás stojí Kojetín,
ale Lipník při mně."

K tomu je třeba vysvětlit, že Lipník užíval jména
Lipenský, nikoliv lipnický, kdežto Kojetín uvádí na
pamětní desku Tomáši Kuzníkovi, která je umístěna na
bývalé chlapecké škole, že ji "věnuje rada kojetíns-
ká", nikoliv tedy kojetská. Tak se tedy podkosířský
návštěvník Hané zapsal do historie města Kojetína
tím, že stál "proti", že byli spolu filologicky "na
křížky".

A co druhý návštěvník podkosířské Hané - Mánes?
O tom je známo, že rád putoval širou Hanou a všude
sbíral náměty pro své kresby. A nebylo možné, aby
minul Kojetín! Opravdu je zaznamenáno, že zcela urči-
tě navštívil proslulý kojetínský hostinec, nazývaný
"U zlatého křížku". Mánesa velmi přitahovaly mladé
Hanačky, zachycoval je svým bystrým štětcem či tužkou.
Nelze se tedy divit, že mu padly do oka i dvě mladé
sličné Hanačky z Kojetína a že je v jmenovaném hostin-
ci namaloval. Jistě mu bylo v družném prostředí Koj-
etína dobře.

Mánes tolikrát raněný životem, potřeboval hodně
lidské náklonnosti a družnosti. A té se mu v Kojetí-
ně tehdy plně dostalo mezi boдрým hanáckým lidem.

Dva významní umělci naší země se tedy uchylova-
li pod hanáckou horu Kosíř, protože měli vztah k Ha-
né a dokonce určitým způsobem i ke Kojetínu. A to by
zasluhovalo větší pozornosti, než tento malý článek.

Další pokračování
"O kojetínské myslivosti"
až v příštím čísle Kojetínského
kulturního kalendáře.

Omlouváme se všem předplatitelům i ostatním odběra-
telům Kojetínského kulturního kalendáře. Zářijové
číslo nebylo možno z technických důvodů vydat. Říj-
nový kalendář proto vychází v rozsahu dvojčísla.

**KOJETÍNSKÝ KULTURNÍ KALENDÁŘ VYDÁVÁ
OSVĚTOVÁ BESEDA KOJETÍN • GRAF ÚPRAVY TEXTU:
M. FEGUTOVÁ • OBÁLKA, TITULKY: M. VICENEC •
TISK: OKRESNÍ DŮM OSVĚTY V PŘEROVĚ**